

Ανέων Μητρόπολις

Περίληψη :

Το ιστορικό προηγούμενο της εκκλησιαστικής διοικήσεως Ανέων ήταν η ομώνυμη επισκοπή της Βυζαντινής εποχής, η οποία είχε καταστεί ανενεργή μετά την τουρκική επέκταση στη δυτική Μικρά Ασία. Αναβίωσε το 19ο αιώνα, με την ίδρυση το 1802 της επισκοπής Κρήνης και Ανέων. Το τμήμα Ανέων αποτέλεσε αργότερα ξεχωριστή επισκοπική αρχή, υπαγόμενη στη μητρόπολη Εφέσου. Η επισκοπή αργότερα διαιρέθηκε και πρώτα το τμήμα του Τσεσμέ υψώθηκε το 1903 στη μητρόπολη Κρήνης.

Ιστορική Περιοχή

Ιωνία, Καρία

1. Ο χώρος - ιστορικά στοιχεία

Το ιστορικό προηγούμενο της εκκλησιαστικής διοικήσεως Ανέων ήταν η ομώνυμη επισκοπή της Βυζαντινής εποχής, που δεν είναι γνωστό πότε ακριβώς ιδρύθηκε, αν και ήταν από τις πιο πρώιμες. Η παλαιά αυτή επισκοπή είχε καταστεί ανενεργή λόγω της τουρκικής επέκτασης στη δυτική Μικρά Ασία, αναβίωσε όμως αιώνες αργότερα, με την ίδρυση το 1802 της επισκοπής Κρήνης και Ανέων. Το τμήμα Ανέων αποτέλεσε αργότερα ξεχωριστή επισκοπική αρχή, υπαγόμενη στη μητρόπολη Εφέσου, και το 1906 υψώθηκε σε μητρόπολη, με πρώτο μητροπολίτη τον Αλέξανδρο Δηλανά.¹ Η σύσταση της επισκοπής Κρήνης και Ανέων είχε αποφασιστεί από το μητροπολίτη Εφέσου [Διονύσιο Καλλιάρχη](#) και τον Πατριάρχη [Γρηγόριο Ε΄](#) (εκτελέστηκαν και οι δύο το 1821) για την κάλυψη των αναγκών ενός ολοένα αυξανόμενου ποιμνίου στις δύο περιοχές (περιφέρεια Σωκίων και χερσόνησος Ερυθραίας) μετά την άφιξη των μεταναστευτικών ρευμάτων από την Πελοπόννησο και τα νησιά του Αιγαίου.² Η επισκοπή αργότερα διαιρέθηκε και πρώτα το τμήμα του [Τσεσμέ](#) υψώθηκε το 1903 στη [μητρόπολη Κρήνης](#).³ Έδρα της επισκοπής Ανέων (ή Αναίων) και της μετέπειτα μητρόπολης ήταν η πόλη [Σώκια](#) (Σέβκε) στις εκβολές του Μαιάνδρου, που ταυτιζόταν με την παλαιά Άνεα, ενώ παράλληλα ήταν πρωτεύουσα του [καζά](#) Σέβκε που υπαγόταν στο [σαντζάκι](#) Αϊδινίου. Γύρω από την πόλη των Σωκίων υπήρχε μεγάλος αριθμός οικισμών που κατοικούσαν από Έλληνες:⁴ Γενί-κιοϊ (Νεοχώριο), Τουρούζ-Δειρμέν, Δωμάτια, Σπηλιά, Άκ-κιοϊ και Γέροντας. Στην περιοχή βρίσκονταν οι θέσεις ονομαστών ιωνικών πόλεων, όπως της Πριήνης (στην εγγύς περιοχή υπήρχαν δύο οικισμοί, το Κελεμπέσι και το Άκ-Βουργάς) και της Μιλήτου [στη θέση της υπήρχε το μικρό τουρκικό χωριό Μπαλάτ (Παλάτια)].⁵

2. Πληθυσμιακές πληροφορίες

Τα στοιχεία που παραδίδονται πληροφορούν για τον πληθυσμό της πόλης των Σωκίων και μιας σειράς χωριών στην περιφέρειά τους, όπου γενικά ο αριθμός των Ελλήνων –χωρίς να αγγίζει τη μουσουλμανική πλειονότητα– ήταν σχετικά υψηλός. Ο Σ. Αντωνόπουλος αναφέρει ότι ο πληθυσμός της πόλης ανερχόταν σε 12.000 από τους οποίους οι 5.000 ήταν Έλληνες.⁶ Στον

Π. Κοντογιάννη οι αριθμοί εμφανίζονται λίγο αυξημένοι, με συνολικό πληθυσμό 16.000 από τους οποίους οι 7.000 ήταν Έλληνες.⁷ Μία άλλη απογραφή ανεβάζει τον ελληνικό πληθυσμό σε 12.625 (από τους οποίους το 80% αγρότες) και τον τουρκικό σε 7.600.⁸

Στην περιφέρεια, το Γενί-κιοϊ είχε 3.000 Έλληνες, το Τουρούζ-Δειρμέν 5.500, τα Δωμάτια 7.000, η Σπηλιά 500, το Άκ-κιοϊ 4.500 και ο Γέροντας 6.000. Τα μικρά χωριά Άκ-Βουργάς και Μπαλάτ είχαν 300 και 200 Τούρκους αντίστοιχα.⁹

3. Οικονομία

Ανέων Μητρόπολις

Η πόλη των Σωκίων αναφέρεται ως εύπορη, με αξιόλογη εμπορική κίνηση, ενώ η περιοχή της παρήγε δημητριακά (στην πόλη λειτουργούσε και ατιμόμυλος), σουσάμι, σταφίδα, σύκα. Πιο σημαντική μοιάζει η παραγωγή γλυκόριζας, αφού αμερικανική εταιρεία (οίκος Forbes) κατασκεύασε στα Σώκια εργοστάσιο επεξεργασίας της γλυκόριζας προκειμένου να εξάγει τον πολτό της. Κοντά στην πόλη υπήρχαν επίσης κοιτάσματα λιγνίτη, όπου υπήρχε ανθρακωρυχείο που ανήκε σε κάποιον Μανωλόπουλο από τη [Σμύρνη](#) και σε Γάλλους κεφαλαιούχους.¹⁰ Στην πόλη (με βάση τα στοιχεία της περιόδου 1908- 1914) λειτουργούσαν 10 αργαλειοί που απασχολούσαν 50 εργάτριες, όλες Ελληνίδες.¹¹ Στα παράλια, η περιφέρεια των Σωκίων διέθετε αξιόλογα ιχθυοτροφεία (Καρίνας, Καμπαετίου, Σεκίζ-μπουρνου και Τεργικιολίου).¹² Βλέποντας ορισμένους αριθμούς για την κατοχή γης στην περιοχή των Σωκίων, μια δεδομένη στιγμή ανάμεσα στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα, παρατηρούμε ότι οι μεγαλοϊδιοκτήτες κατείχαν το 60,3% των καλλιεργήσιμων εκτάσεων που αντιστοιχούσαν σε 32.500 εκτάρια και οι μικροϊδιοκτήτες το υπόλοιπο 39,7%, δηλαδή 21.400 εκτάρια. Το 62,4% της γης που αντιστοιχούσε στους μικροϊδιοκτήτες κατεχόταν από Έλληνες και το 37,6% από Τούρκους.¹³

4. Παιδεία - πολιτισμός

Τα Σώκια είχαν αποκτήσει εκπαιδευτικά ιδρύματα, που είχαν φθάσει να φιλοξενούν συνολικά 500 μαθητές. Το σύνολο αυτό μοιραζόταν στις αστικές σχολές αρρένων και θηλέων, καθώς και στο νηπιαγωγείο. Παράλληλα, η κοινότητα συντηρούσε νοσοκομείο 8 κλινών.¹⁴

1. ΘΗΕ 2 (1963), σελ. 481, βλ. λ. «Αναία»· Χατζήμπεης, Στ., «Η Κρήνη (Τσεσμές) και η περιοχή της», *Μικρασιατικά Χρονικά* 12 (1965), σελ. 214.
2. Κορομηλά, Μ. – Κοντάρης, Θ. κ.ά., *Ερυθραία, ένας εολογημένος μικρόκοσμος στην καρδιά της Ιωνίας* (Αθήνα 1997), σελ. 85.
3. Κοντογιάννης, Π., *Γεωγραφία της Μικράς Ασίας* (Αθήνα 1921), σελ. 311.
4. Αντωνόπουλος, Σ., *Μικρά Ασία* (Αθήνα 1907), σελ. 177· Κοντογιάννης, Π., *Γεωγραφία της Μικράς Ασίας* (Αθήνα 1921), σελ. 337-338.
5. Κοντογιάννης, Π., *Γεωγραφία της Μικράς Ασίας* (Αθήνα 1921), σελ. 337-338.
6. Αντωνόπουλος, Σ., *Μικρά Ασία* (Αθήνα 1907), σελ. 177.
7. Κοντογιάννης, Π., *Γεωγραφία της Μικράς Ασίας* (Αθήνα 1921), σελ. 337.
8. Panayotopoulos, A.J., “On the Economic Activities on the Anatolian Greeks: Mid 19th Century to early 20th”, *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών* 4 (Αθήνα 1983), σελ. 120.
9. Κοντογιάννης, Π., *Γεωγραφία της Μικράς Ασίας* (Αθήνα 1921), σελ. 337-338.
10. Αντωνόπουλος, Σ., *Μικρά Ασία* (Αθήνα 1907), σελ. 177· Κοντογιάννης, Π., *Γεωγραφία της Μικράς Ασίας* (Αθήνα 1921), σελ. 337.
11. Ιστικοπούλου, Λ., *Η ελληνική ταπητουργία και η ταπητουργός στη Μικρά Ασία (1860-1922)* (Αθήνα 2000), σελ. 172.
12. Κοντογιάννης, Π., *Γεωγραφία της Μικράς Ασίας* (Αθήνα 1921), σελ. 338.
13. Panayotopoulos, A.J., “On the Economic Activities on the Anatolian Greeks: Mid 19th Century to early 20th”, *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών* 4 (Αθήνα 1983), σελ. 120-121.

Ανέων Μητρόπολις

14. Αντωνόπουλος, Σ., *Μικρά Ασία* (Αθήνα 1907), σελ. 177.

Βιβλιογραφία :

	Αντωνόπουλος Σ., <i>Μικρά Ασία</i> , Αθήνα 1907
	Κοντογιάννης Π., <i>Γεωγραφία της Μικράς Ασίας. Φυσική σύστασις της χώρας, πολιτική γεωγραφία, φυσικός πλούτος</i> , Αθήνα 1921
	Χατζήμπεης Σ., "Η Κρήνη (Τσεσμέζ) και η περιοχή της", <i>Μικρασιατικά Χρονικά</i> , 12, 1965, 207-230
	Ιστοκοπούλου Λ., <i>Η ελληνική ταπητουργία και η ταπητουργός στη Μικρά Ασία (1860-1922)</i> , Αθήνα 2000
	Papayotopoulos A.J., "On the Economic Activities on the Anatolian Greeks: Mid 19th Century to early 20th", <i>Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών</i> 4, 1983, 87-128
	"Αναία", <i>ΘΗΕ</i> 2, Αθήνα 1963

Γλωσσάριο :

	καζάς, ο
Η βασική και κατώτερη βαθμίδα της οθωμανικής επαρχιακής διοίκησης. Περιλάμβανε την άμεση περιφέρεια μιας πόλης ή κομόπολης. Στην Ύστερη Οθωμανική περίοδο ταυτίζεται με το καϊμακαμλίκι.	
	σαντζάκι, το (λιβάς, ο)
Μεσαίου μεγέθους μονάδα επαρχιακής διοίκησης του οθωμανικού κράτους καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας του. Υποδιαίρεση του πρώιμου οθωμανικού εγιαλετιού (ή μπεϊλερμπεϊλικιού) και του ύστερου οθωμανικού βιλαετιού. Στην Ύστερη Οθωμανική περίοδο είναι γνωστό και ως μουτεσαριφλίκι.	